

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

Vətəndaş cəmiyyəti, hüquqi dövlət quruculuğu

Müasir dövrdə vətəndaş cəmiyyətinin ümumi inkişaf prosesində rolunun daha da artması və bunun qlobal miqyasda özünü qabarıq formada büruzə verməsi müşahidə edilir. Effektiv qlobal vətəndaşlıq modellərinin yaranması, sosial baxımdan inklüziv prinsiplər və təcrübələrə əsaslanaraq fəaliyyət göstərmək indi belə cəmiyyətlərin əsas xarakterik xüsusiyyətləri sırasında yer alır.

Bu prosesdə dünyanın ən böyük təşkilatı olan BMT də artıq vətəndaş cəmiyyətinin xidmətindən geniş istifadə edir.

Qeyd edək ki, son qlobal böhranlar fonunda BMT 2015-ci ildə Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri, Paris Sazişi, 2017-ci ildə Nüvə Silahlarının Qadağan edilməsi Müqaviləsi də daxil olmaqla bir sıra mühüm nailiyyətlərə nail olub. Bu uğurlar dünyada minlərlə QHT-nin fəal və qətiyyətli dəstəyi olmadan mümkün olmazdı. Bu mənada, indi bütün çatışmazlıqlarına və qavrayış fərqlərinə baxmayaraq, qlobal vətəndaş cəmiyyəti dünyada ən fərqli konseptual dəyişikliklərdən biri kimi özünü büruzə verir. Belə cəmiyyət dünyamızın getdikcə mürəkkəbləşən əlaqələr və qarşılıqlı asılılıqlar şəbəkəsi kimi göründüyü həyat tərzidir, onun çərçivəsində qərarlarımız və hərəkətlərimiz yerli, milli və ya beynəlxalq səviyyədə insanlara və cəmiyyətə təsir göstərə bilər. Burada bir məqama da aydınlıq gətirmək lazımdır ki, qlobal vətəndaş özünü formalaşmaqda

təndəşlik və cəmiyyətin məqsədi dünya miqyaslı problemlərin həllində insanların fəal rol oynamasına və daha dinc, tolerant, inklüziv, təhlükəsiz dünyanın qurulmasında fəal iştirak etməyə imkan yaratmaqdır. Belə cəmiyyətlərin səmərəli fəaliyyəti üçün insanların qlobal qarşılıqlı asılılığı qəbul edilməlidir. Eyni zamanda qlobal birliyə yardımı və onun ideyalarına sadiqliyi gücləndirmək mühüm şərtidir. Bunları nəzərə alaraq BMT-nin Açıq İşçi Qrupu 2013-cü ildə qlobal vətəndaş cəmiyyətlərinin hazırlanmasına başlayıb. İşçi qrup vətəndaş cəmiyyətinin iştirakını aşağıdakı əsas qruplar formatında təşkil etdi: qadınlar, uşaqlar və gənclər; yerli xalqlar; QHT-lər; yerli hakimiyyət orqanları; işçilər və həmkarlar ittifaqları; biznes və sənaye; elmi-texniki dairələr, fermerlər. Bunlar qlobal vətəndaş cəmiyyətinin sonrakı inkişafına mühüm töhfələr verdi. Belə vəziyyətdə yeni qlobal tərəfdaşlıqlar üçün əlavə imkanlar yarandı.

Azərbaycanda da vətəndaş cəmiyyəti qlobal əməkdaşlığa indi xüsusi diqqət yetirir və bu prosesdə dövlət özü də maraqlı tərəf qismində çıxış edir. Məsələ burasındadır ki,

Vətəndaş cəmiyyətlərinin fəaliyyətinin beynəlxalq miqyasda yüksəlməsi Azərbaycan dövləti üçün prioritetdir

ictimai iştirakçılığın və ictimai nəzarətin inkişafı etdirilməsi dövlətin diqqətindədir. Xatırladaq ki, Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin yanvarın 12-də yerli televiziya kanallarına müsahibə verərken ictimai nəzarətin gücləndirilməsi və onun institusional formatının işlənilib hazırlanması ilə bağlı mühüm fikirlər səsləndirib: "Biz cəmiyyətdə də elə ab-hava yaratmalıyıq ki, ictimai nəzarət güclənsin. Siz yaxşı bilərsiniz ki, mən dəfələrlə bu məsələ ilə bağlı öz fikirlərimi bildirmişəm. Mən daim bunu deyirəm, vətəndaşlara müraciət edirəm, biganə qalmayın və nəzarət edin. İctimai nəzarət bir çox məmurları bu cinayət xarakterli işlərdən çəkindirəcək. Ona görə ictimai nəzarətin hansısa institusional formatı da gerek işlənilsin". Beləliklə, prezident İlham Əliyev

ictimai nəzarətə xüsusi önəm verməklə yanaşı, bu sahəsinin inkişaf edərək davamlı və daha səmərəli forma almasını istəyir. Dövlət başçısının ıxşından sonra Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin təşəbbüsü ilə bu sahədə ixtisaslaşmış QHT-lərin iştirakı ilə dəyirmi masa keçirilib. QHT-lər həmin tədbirdə dövlət başçısının ictimai nəzarətin institusional formatının işlənilib hazırlanması ilə bağlı ideyalarını dəstəklədiklərini bildirib. Eyni zamanda, mümkün mexanizmlər və fəaliyyətlər haqqında fikir mübadiləsi aparılıb və səmərəli təkliflər səsləndirilib. Amma yuxarıda qeyd edilmiş kimi, burada önəmli məqamlardan biri də QHT-lərin fəaliyyətində ölkə daxili ilə yanaşı, qlobal çağırışların da nəzərə

alınması və qlobal əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulmasıdır. Beynəlxalq hökumətlərarası təşkilatlardan fərqli olaraq, QHT-lər ərazi prinsipləri üzərində qurulmur. Onlar ancaq üç kriteriyaya cavab verirlər: məqsədlərin və tərkibin beynəlxalq mahiyyətli olması, təsis edilmələrinin şəxsi təşəbbüsə əsaslanması və fəaliyyətlərinin könüllülük əsasında qurulması. Belə əməkdaşlıq formatı istənilən ölkənin, o cümlədən Azərbaycanın beynəlxalq əlaqələrinin güclənməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Son illər bu tipli QHT-lər humanitar yardım və inkişaf sahəsində əvəzsiz xidmətlər göstərməkdədirlər. Dünyanın müxtəlif bölgələrində yerli və regional münafiqələrin, təbii fəlakətlərin və daxili qarışıqlıqların baş verməsi humanitar problemlərin həlli

əhəmiyyətini daha da aktuallaşdırıb. Hər hansı bir böhranın həllində QHT-lərin çox vaxt dövlətdən daha çevik hərəkət etməsi və böhran olan bölgələrə daha tez girə bilməsi onların fəaliyyətini əvəzsiz hala gətirir.

Eyni zamanda hökumətlər sosial problemlərin çevik həll edilməsində mənfəət güdməyən QHT-lərin geniş potensialından önəmli dərəcədə faydalanırlar. Bütün bunları nəzərə alan Azərbaycan dövləti geniş beynəlxalq əlaqələrə malik QHT-lərin inkişafında maraqlıdır. Bu, xüsusən İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Tahir TAĞIYEV
Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyilə çap olunur.